

2. VOJENNÝ VÍTAZNÝ KRÍŽ

V septembri 1942 bolo vládny nariadením zriadené vyznamenanie Vojenný víťazný kríž, a to premenovaním Slovenského vojenného víťazného kríža.

Vyznamenanie sa udeľovalo za vynikajúce vedenie jednotiek v poli a tiež príslušníkom cudzích štátov, ktorí sa vynikajúcim spôsobom zaslúžili o Slovenskú republiku.

Insígnie najvyššej osobitnej triedy predstavoval veľkokríž s kolanou (reťazou) a hviezdou.

Insígnie 1. triedy mali podobu zlatého, červeno-smaltovaného klenotu, zaveseného na prevlečnej stuhe.

Insígnie:

2. triedy mali rovnakú podobu, líšili sa iba farbou smaltu, ktorý bol modrý.

3. triedy tiež mali modrý smalt, ale táto nemala záves a bola bez stuhy – nosila sa na pripínacej ihlici.

4. trieda mala rovnakú podobu ako pred zákonnou úpravou 3. triedy, čiže išlo o bronzový kríž upevnený na prevlečnej stuhe.

V novembri 1943 bolo vyznamenanie rozčlenené na sedem tried, a to doplnením 5. až 7. triedy. Kríže boli nahradené okrúhlymi medailami. Všetky triedy boli rozdelené na vojenskú a občiansku skupinu insígnií, čiže na vyznamenania s mečmi a bez mečov.

S mečmi sa udeľovalo vyznamenanie vojenským osobám, ktoré sa vyznamenali vynikajúcim spôsobom vo velení jednotkám v poli.

Bez mečov sa vyznamenanie udeľovalo vojenským osobám, ktoré vykonali mimoriadne záslužný čin v poli alebo si v zázemí získali mimoriadne zásluhy o Slovenskú republiku.

Od roku 1943 sa vyznamenanie Vojenný víťazný kríž členilo na sedem tried, pričom jeho najvyššiu formu predstavovala osobitná, nečíslovaná trieda v podobe veľkokríža.

Veľkokríž disponoval dvomi odlišnými spôsobmi závesu insígnií. Klenot veľkokríža s mečmi sa nosil na ozdobnej kolane, klenot veľkokríža bez mečov sa nosil na veľkostuhe. Obidva typy veľkokrížov pritom dopĺňala identická hviezda.

Insígnie 1. a 2. triedy pozostávali zo zlatého kríža zaveseného na náhrdelnej stuhe, ale hviezdou disponovala iba 1. trieda.

Insígnia 3. triedy mala podobu strieborného pripínacieho kríža bez stuhy.

Insígniu 4. triedy tvoril bronzový kríž (s priesvitným bezfarebným smaltom pre občiansku skupinu a s bielym smaltom pre vojenskú skupinu), upevnený na prevlečnej stuhe.

Insígnie 5. – 7. triedy mali podobu zlatej, striebornej a bronzovej medaily zavesenej na prevlečnej stuhe.

Všetky insígnie vojenskej skupiny s výnimkou 4. triedy boli doplnené skríženými mečmi – pri veľkokríži a insígniách 1. – 3. triedy to bolo priamo v klenote, a meče boli v priestore medzi oboma vodorovnými ramenami patriarchálneho dvojkříža. V prípade hviezdy meče vychádzali spoza stredového medailónu a v prípade insígnií 5. – 7. triedy sa meče ocitli v prevýšení medaily. Insígnie 4. triedy meče neobsahovali, pretože príslušná skupina bola vyjadrená farbou samotnej insígnie.

Klenot veľkokríža, ako aj 1. a 2. triedy Vojenného víťazného kríža bol obojstranný a ich základ bol totožný. Mal tvar patriarchálneho dvojkříža zo striebra a bol pozlátený. Dvojkříž bol obojstranne vyplnený červeným priesvitným smaltom, pod ktorým bola kresba lipových lístkov, oválny podklad kríža bol tvorený plastickými lúčmi a medzi ramenami kríža boli tri a tri lipové lístky. Klenot veľkokríža s mečmi aj klenot pre 1., 2. a 3. triedu mal na líci medzi ramenami na lipových listoch umiestnené dva

skřížené meče. Meče veľkokríža aj na krížoch pre 1. a 2. triedu boli strieborné, a pre 3. triedu boli pozlátené. V hornej časti klenotu bol záves na upevnenie na stuhu alebo na reťaz, ktorého ohnivka mali tvar obráteného orla v pôvodných farbách držiaceho tri zviazané Svätoplukove prúty. Farebný štátny znak Slovenskej republiky bol umiestnený na hrudi orla (obr. 1).

Klenot pre 3. triedu bol strieborný, podobný ako pri 1. triede, bez pozlátenia, a smalt na dvojkríži bol modrý. Kríž pre 4. triedu s mečmi bol z bronz, obojstranný, vyplnený bielym smaltom. Kríž pre 4. triedu bez mečov bol jednostranný, vyplnený priesvitným smaltom. Na krížoch boli lipové lístky. Na hornom ramene bolo vylisované závesné očko, ktorým boli pripevnené na stuhu. Kríž bez mečov mal na rubovej strane horného ramena vyrytý nápis SLOVENSKÁ REPUBLIKA a na spodnom ramene 1939 (obr. 2).

Medaila pre 5., 6. a 7. triedu mala kruhový tvar; triedy s mečmi mali na lícnej a rubovej strane plastický patriarchálny dvojkríž. Jeho oválny podklad tvorili lúče, v prostrednom poli medzi ramenami dvojkríža boli tri a tri lipové lístky. Pre triedy bez mečov bola lícna strana medaily rovnaká ako s mečmi, ale na rubovej strane bolo šesť lipových lístkov, tri z nich boli obrátené smerom hore a tri smerom dolu. Uprostred medaily medzi šesticou lipových lístkov bol nápis ZA ZÁSLUHY. Záves na medailách s mečmi tvorili skřížené meče položené na vavrínovom venci a záves na medailách bez mečov tvorili doštičky, na ktorých boli poukladané plastické lipové lístky smerujúce od stredu k okrajom. Lístky boli cez stred a kolmo na okraje previazané stuhou. Medaila a záves pre 5. triedu boli pozlátené, pre 6. triedu postriebrené a pre 7. triedu bronzové (obr. 3).

VOJENNÝ VÍTAZNÝ KRÍŽ

obr. 1

Osobitná trieda s kolanou

Klenot s mečmi osobitnej triedy s kolanou

1. trieda (1942)

2. trieda (od roku 1943)

3. trieda (od roku 1943)

3. trieda s mečmi (od roku 1942)

4. triedy (1942)

4. triedy (1943)

4. triedy s mečmi (1943)

5. trieda s mečmi
(1943)

6. trieda s mečmi
(1943)

7. trieda (1943)

Stužka s mečmi k 5., 6.
a 7. triede

Miniatúrka s mečmi k 5., 6.
a 7. triede

Stužka k 5., 6. a 7. triede

Miniatúrka k 5., 6. a 7. triede